

2. Кримінальне право України : навч. посіб. / С. Г. Волкотруб, О. М. Омельчук, В. М. Ярін та ін. ; за ред. О. М. Омельчук. – К. : Наукова думка; Прецедент, 2004. – 297 с.
3. Кримінальне право України. Загальна частина : підручник для студ. вищих навч. закл. / Бажанов М. І., Баулін Ю. В., Борисов В. І. та ін. ; Національна юридична академія ім. Ярослава Мудрого. – К. : Юрінком Інтер, 2002. – 415 с.

Ключові слова: катування, гідність особи, тяжкі наслідки, фактор страху, правова оцінка.

Ключевые слова: пытки, достоинство личности, тяжелые последствия, фактор страха, правовая оценка.

Key words: torture, dignity, dire consequences, fear factor, legal evaluation.

ЯРУШ СЕРГІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ

*Південне регіональне управління Державної прикордонної служби України,
начальник групи кримінального аналізу
головного оперативно-розшукового відділу
Могилів-Подільського прикордонного загону*

ДО ПИТАННЯ ПРО ТЕНДЕНЦІЇ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ З ПРИЗНАЧЕННЯ ПОКАРАННЯ ЗА ЗЛОЧИНИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ СТ. 332 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Нелегальна міграція щільно пов'язана з торгівлею людьми, контрабандою зброї, боеприпасів, вибухових речовин і наркотиків [1]. На сучасному етапі говорити і про масове втягнення населення прикордонних регіонів у зазначену діяльність, формування аморфних угруповань без визначеної структури або надання «послуг» окремими мешканцями прикордоння. Таким чином, можна погодитися з думкою, що нелегальна міграція стає передумовою вчинення правопорушень різного характеру та ступеня суспільної небезпечності [2].

Протидія незаконному переправленню осіб через державний кордон посідає особливе місце в діяльності правоохоронних органів України. І хоча об'єктом цього злочинного посягання законодавець визначає недоторканність державного кордону, суспільна небезпечність, на наш погляд, полягає у створенні загроз для більш широкого кола суспільних відносин.

Важливим фактором ефективності запобігання злочинам загалом та пов'язаним із нелегальною міграцією, зокрема, є судова практика, у першу чергу, щодо призначення покарання, яке має на меті загальне та спеціальне попередження суспільно небезпечних діянь. З огляду на це доцільно звернути увагу на статистичні дані, які ілюструють практику призначення покарання по ст. 332 КК України з метою виявлення певних її (практики) тенденцій. Для цього нами було проаналізо-

вано дані судової статистики за останні п'ять років (до 1 квітня 2020 р. включно) [3].

Узагальнення цих даних дало підстави дійти висновку, що переважна більшість злочинів кваліфікується за ч. 2, 3 ст. 332 КК. Це пояснюється тим, що для переправлення осіб через державний кордон необхідно, як правило, вчинити цілу низку дій, внаслідок цього велими розповсюдженим є вчинення цього злочину у співучасті. Крім цього, в переважній більшості здійснюється переправлення кількох осіб із корисливих мотивів, що означає наявність особливо кваліфікуючих ознак. Відповідно, і вирoki за ч.ч. 2, 3 ст. 332 КК, на відміну від ч. 1 ст. 332 КК, мають найбільшу питому вагу.

Результати зазначеного узагальнення судової практики представлено у таблиці 1.

Таблиця 1

Ст.332	Кількість вироків									
	2016 р.		2017 р.		2018 р.		2019 р.		Станом на 1 квітня 2020 р.	
	Кіл-ть вир.	Кіл-ть вир. у %	Кіл-ть вир.	Кіл-ть вир. у %	Кіл-ть вир.	Кіл-ть вир. у %	Кіл-ть вир.	Кіл-ть вир. у %	Кіл-ть вир.	Кіл-ть вир. у %
Ч.1	1	3	9	13	16	27	9	13	2	18
Ч.2	22	50	25	36	26	43	33	47	5	41
Ч.3	21	47	35	51	18	30	28	40	5	41
Разом	44	100%	69	100%	60	100%	70	100%	12	100%

Аналіз санкцій, які передбачені у ст. 332 КК, дає підстави зазначити, що вони є достатньо суворими, адже всі є безальтернативними, бо містять лише одне основне покарання у виді позбавлення волі на певний строк. При цьому за ч. 1 злочин відноситься до злочинів середньої тяжкості, за ч. 2 та 3 – до тяжких злочинів. При цьому у разі вчинення злочину службовою особою з використанням службового становища (ч. 2, 3 ст. 332 КК) можливе призначення додаткового покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років, а у разі вчинення злочину з корисливих мотивів (ч. 3 ст. 332 КК) – конфіскації майна.

Результати узагальнення судової практики щодо призначення покарання представлено у таблиці 2.

Привертають увагу наступні тенденції призначення покарань по ст. 332 КК:

при призначенні покарання у виді позбавлення волі за ч.ч. 2, 3 ст. 332 КК України, як правило, суди орієнтуються на нижню межу зазначеного покарання;

значну питому вагу становлять випадки призначення судами покарання у виді позбавлення волі із застосуванням ст. 69 КК – нижче від найнижчої межі, встановленої в санкції;

Таблиця 2

Вид та строк (розмір) покарання	Кількість випадків	Кількість випадків у відсотковому відношенні
Позбавлення волі до 5 років	117	45,5%
Позбавлення волі від 5 до 7 років	126	50%
Позбавлення волі від 7 до 9 років	8	3%
Визнано невинуватим судом першої інстанції	4	1,5%
Разом	255	100%
Позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років	37	15%
Конфіскація майна (частини майна)	49	20%

масовий характер має застосування ст. 75 КК, на підставі якої засуджених звільняють від відбування покарання з випробуванням; додаткові покарання застосовуються досить рідко.

У цьому контексті можна зазначити, що повною мірою не використовуються можливості такого покарання як конфіскація майна, хоча фактично переважна більшість незаконного переправлення осіб через державний кордон вчиняється з корисливими мотивами. Крім того, слід відмітити й досить широке використання інституту угод, йдеться про угоди про визнання вини (ч. 5 ст. 65 КК), на підставі якої суд призначає узгоджене сторонами покарання.

Таким чином, формується дещо суперечлива тенденція, яка характеризується тим, що, з одного боку, переважна більшість діянь – злочини з кваліфікованими та особливо кваліфікованими складами, а з іншої – майже половина вироків свідчить про досить поблажливе ставлення судів до осіб, які вчиняють злочини, передбачені ст. 332 КК.

Список використаної літератури:

1. Стратегія інтегрованого управління кордонами на період до 2025 року: схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 липня 2019 р. № 687-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/687-2019-%D1%80> (дата звернення – 03.04.2020 р.)
2. Назаренко Д.О. Фонові для злочинності явища: феномен, детермінація та протидія: автореф. дис... д-ра юрид. наук. Харків, 2014. 32 с.
3. Кримінальні справи за період з 2016 по 1 квітня 2020р.р. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua>.

Ключові слова: нелегальна міграція, незаконне переправлення осіб через державний кордон, призначення покарання.

Ключевые слова: нелегальная миграция, незаконная переправка лиц через государственную границу, назначения наказания.

Key words: illegal migration, illegal transfer of people across the state border, sentencing.